

nieuwsbrief nr. 27

februari 2006

monumenten zorg en archeologie

nieuw leven voor sacramentskerk

Onlangs is de Sacramentskerk aan de Jacob van Lennepkade in Korte Akkeren aangewezen als gemeentelijk monument.

Hoewel de laatste parochiaan de kerk verlaten heeft en het gebouw geen religieuze functie meer heeft, krijgt het gebouw een heel goed tweede leven. En dat is bij kerkgebouwen niet altijd makkelijk. In de Sacramentskerk komt een zorgcentrum waarin allerlei instanties een plek krijgen. Met deze nieuwe functie blijft de kerk een baken in de wijk.

wijken met brede straten en veel groen. De Jacob van Lennepkade vormt in het ontwerp een van de structuurbepalende lange assen die wordt begeleid door waterlopen, groen en monumentale gebouwen op zichtlijnen.

Zo'n gebouw is de Sacramentskerk. Het is een beeldbepalend element vanuit de Jacob van Lennepkade, maar ook vanuit omringende straten. De Sacramentskerk is in 1931-1932 ontworpen en gebouwd als rooms-katholieke kerk voor de parochie van het Allerheiligst Sacrament. Een kerk was gewenst vanwege de groeiende katholieke bevolking van de in aanbouw zijnde westelijke uitbreiding van de stad.

monumentaal gebouw op zichtlijn

De Jacob van Lennepkade is een van de centrale kades die Korte Akkeren doorkruist. Deze kades zijn grotendeels aangelegd naar een stedenbouwkundig ontwerp uit 1931. Dat ontwerp is geïnspireerd op uitgangspunten van de City Beautiful Movement of tuinstadbeweging: ruim opgezette

**gemeente
gouda**

architect dessing

Het ontwerp van het kerkgebouw is van de hand van de katholieke Goudse architect Jac.P. Dessing. Hij heeft onder andere ook de Josephbuurt ontworpen. Jac. P. Dessing was een zoon van die andere bekende Goudse architect: C.P.W. Dessing. Hij was de ontwerper van onder andere de neogotische Jozefkerk (Gouwekerk) aan de Hoge Gouwe uit 1902.

traditionele stijl

De Sacramentskerk is gebouwd in de Traditionele stijl die karakteristiek is voor de jaren dertig van de vorige eeuw. De kerk heeft een kenmerkende vorm door het grote en hoogopgaande volume van de toren met schip, de verspringende volumes van de topgevels onder steekkappen, de getrapte achtergevel van het koor en door de materiaaltoepassing en detaillering. De Sacramentskerk is georiënteerd. Dat betekent dat het koor, het meest heilige, naar het oosten gericht is.

De ingangspartij, de voorgevel met de toren, bevindt zich in de westgevel. Het hoofdvolume van de kerk ligt in het verlengde van de Jacob van Lennepkade en is hoofdzakelijk symmetrisch opgezet met twee min of meer gelijke delen aan weerszijden van de lengteas.

De kerk is opgemetseld uit gele baksteen, op een plint van rode baksteen en wordt afgedekt door

Detail achtergevel

rode dakpannen met geschilderde uitstekende dakgoten. Het schip heeft een zadeldak met aan weerszijden drie steekkappen. De toren bezit een tentdak. Kenmerkende details in de gevel zijn onder andere symmetrisch geplaatste groepen spitsboogvensters, rozetvensters en houten deuren in een spitsboog portaal. Vrijwel alle vensters zijn voorzien van glas-in-lood met een gekleurd geometrisch motief. Enkele vensters zijn dichtgezet met groen-gekleurd glas met cirkelmotief. De meeste vensters, deuropeningen en luidgaten hebben gemetselde ontlastingsbogen.

Zuidgevel

Noordgevel

klooster

In de zuidgevel is bij de overgang van schip naar koor een gang die oorspronkelijk leidde naar het voormalige klooster aan de Tollensstraat. De Sacramentskerk en het klooster zijn tegelijk gebouwd. Of het klooster ook van architect Dessing is, is niet geheel zeker. Voor zover bekend bestaan de oorspronkelijke bouwtekeningen niet meer. Het klooster is ook aangewezen als gemeentelijk monument.

Met de functie van een zorgcentrum is de Sacramentskerk een mooi voorbeeld van een kerk die, na het verliezen van de religieuze functie, toch een belangrijke taak in wijk kan behouden.

Zuidgevel

Voorgevel aan Jacob van Lennepkade

koningshof, een archeologievriendelijk bouwplan

Op dit moment wordt in Gouda gewerkt aan het realiseren van het project Koningshof, voorheen beter bekend als de Verheullocatie. Dit gebied ligt in het zuidwesten van de binnenstad en wordt begrensd door de Raam, de Verloren Kost, de Vest en de Vlamingstraat. Het plangebied is op de Archeologische Basiskaart van Gouda aangemerkt als archeologisch hoogwaardig.

Er kunnen onder meer sporen verwacht worden van de Koningshof, twee molens*, de Schuttersdoelen, een lijnbaan, huizenbouw en diverse ambachtelijke activiteiten. Ondergronds is een zeer dik pakket met archeologische vondsten aanwezig, tot een diepte van 3 tot 4 meter. Dat weten we, daar is verder geen twijfel over, de archeologische resten zitten er.

archeologievriendelijk bouwplan

Om alle archeologische resten voorafgaand aan de bouw helemaal te onderzoeken is een opgraving nodig tot een diepte van vier meter op het complete terrein, met damwanden, bronbemaling etc. Een dergelijk onderzoek kost miljoenen euro's. Dat zou in dit geval betekenen dat het bouwplan niet door kan gaan. Bovendien is een archeologische opgraving erg verstorend: nadat de archeologen zijn geweest, is alles weliswaar opgetekend maar wel voorgoed weg gegraven. Dat past niet in de

Tijdens het proefonderzoek vrijgelegde recente funderingen langs de Raam. (foto ARC BV)

huidige tendens om de archeologie 'in situ' zoveel mogelijk te beschermen, zoals in het Verdrag van Malta staat en binnenkort wordt vastgelegd in de nieuwe Monumentenwet. Op de Koningshoflocatie is daarom, in overleg met de ontwikkelaar, de provincie Zuid-Holland en de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB), gekozen voor een archeologievriendelijk bouwplan. Dat betekent dat de archeologische restanten zoveel mogelijk beschermd worden. Daartoe zijn enkele maatregelen genomen.

archeologisch peil

Voor dit specifieke plan is afgesproken dat nergens dieper dan 50 cm beneden het huidige maaiveld wordt gegraven. Die diepte van 50 cm is bepaald in het kader van de Archeologische Basiskaart. Uit onderzoeken blijkt namelijk dat op de meeste plaatsen de grond tot zeker die diepte al verstoord is door kabels, leidingen, sloopwerkzaamheden etc. We gaan er dus vanuit dat er tot die diepte geen archeologisch onderzoek noodzakelijk is. Het maaiveld is niet overal even hoog. Daarom is het plangebied Koningshof verdeeld in terreinen waarvan een gemiddelde maaiveldhoogte is bepaald. Tot 50 cm daaronder mag er dus gegraven worden, dieper niet. Tenzij het echt niet anders kan in verband met saneringen of liftputten.

18^e eeuwse vloerniveau's op het archeologisch peil. (foto ARC BV)

* Inmiddels is de fundering van een van de molens aangetroffen.

Ter illustratie: als het maaiveld in een gebied op gemiddeld -0,30 NAP ligt, dan kan er daar tot -0,80 NAP gegraven worden. Op een ander deel van het terrein waar het maaiveld op -0,50 NAP ligt, mag er tot -1,00 NAP gegraven worden. Deze diepte, per deelgebied dus verschillend, wordt het archeologisch peil genoemd.

Om te voorkomen dat er dieper dan 50 cm gegraven moet worden zijn onderstaande afspraken gemaakt.

afspraken archeologisch peil

In eerste instantie is er gecontroleerd gesloopt tot het maaiveld. Met de sloper zijn goede afspraken gemaakt om te voorkomen dat er te grof gesloopt zou worden. De sloop vond plaats onder begeleiding van een archeoloog.

Vervolgens zijn recente funderingen onder het maaiveld en dieper dan 50 cm 'gesaneerd': voorzichtig verwijderd. Dat hoefde alleen daar waar het strikt noodzakelijk is. En alleen daar waar geen oude funderingen meegetrokken konden worden bij het verwijderen van recent muurwerk. Ook deze werkzaamheden zijn begeleid door een archeoloog. Het maaiveld moet dusdanig opgehoogd worden dat funderingsbalken niet dieper dan 50 cm beneden

het oude maaiveld komen te liggen. Voor een standaardfundering is een sleuf van ongeveer 1 meter diepte nodig. De funderingen die op de Koningshof gebruikt gaan worden, zijn echter aangepast en gaan maar 90 cm diep. Door het maaiveld dus met minstens 40 cm zand op te hogen, komen de funderingen niet onder het archeologisch peil.

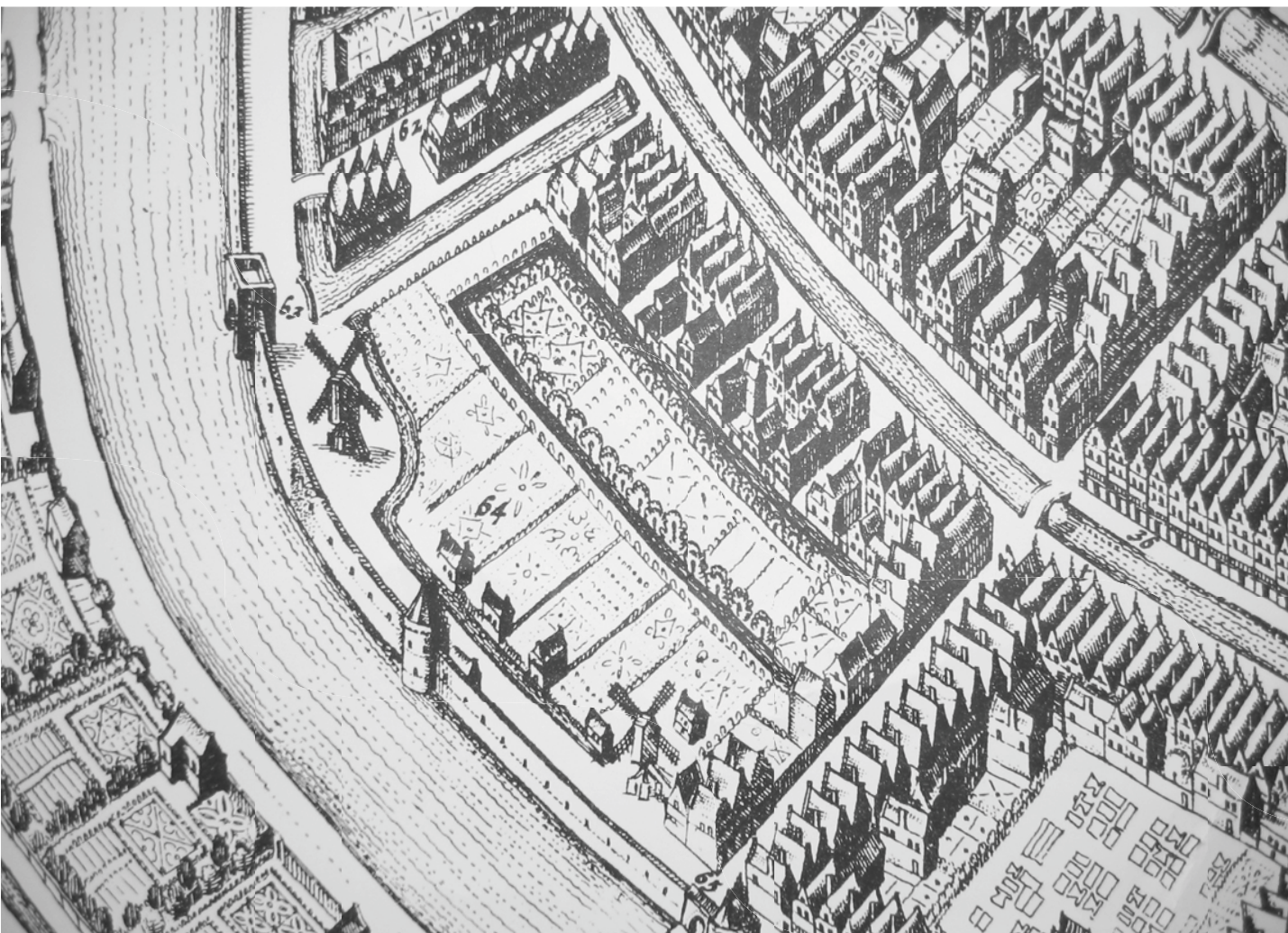
Er moet zoveel mogelijk gebruik gemaakt worden van bestaande kabel-, leidingen- en riooltracés, met name waar het om diepere tracés gaat. Straks wordt het oude riool opgezocht en op dezelfde plek een nieuw riool gelegd. Het tracé van het oude riool was bij de aanleg daarvan al verstoord, dus daar zitten geen archeologisch interessante zaken meer. Door van hetzelfde tracé gebruik te maken voor het nieuwe riool verstoort je niets extra's.

heipalen

Heipalen gaan uiteraard wel dieper dan het archeologisch peil. Maar bouwen zonder heipalen lukt in Gouda niet. Daarom is bekeken hoe het aantal palen verminderd kon worden, bijvoorbeeld door een andere manier van funderen. Zo waren er in het eerste plan onderheide tuinmuren voorzien die best op een andere manier gefundeerd konden worden.

Het voorzichtig vrijleggen van de funderingen. (foto ARC BV)

Het plangebied in de 17^e eeuw, detail kaart Johan Blaeu 1649.

Daarnaast zijn er minder palen nodig als zwaardere heipalen gebruikt worden. En dan is de verstoring ook minder.

Uiteindelijk kon een behoorlijk deel van de palen uit het eerste plan geschrapt worden. Er blijven natuurlijk altijd veel palen over die nog wel geheid moeten worden. Om ook daarbij zoveel mogelijk te voorkomen dat er archeologische zaken verstoord worden, zijn onderstaande afspraken gemaakt.

afspraken heien

Voor het echte heien plaatsvindt, moet er worden voorgeheid en waar nodig voorgeboord. Met een smalle ijzeren staaf kan zo bepaald worden of er funderingen in de weg zitten. Kan de paal hier gewoon doorheen worden geslagen of is dit verstorend? In sommige gevallen blijkt het met die verstoring best mee te vallen. Zo zijn er foto's bekend uit de Keizerstraat waar een heipaal dwars door een muur heen geslagen is, maar die muur daardoor nauwelijks verstoord is.

Wanneer bij het voorheien zware funderingen worden

aangetroffen, moet de positie van de heipaal zo mogelijk verplaatst worden zodat de paal naast de fundering komt te staan.

Bij het heien mogen in elk geval géén grote gaten gegraven worden om obstakels te verwijderen.

Vroeger werden er nogal eens stukken fundering verwijderd met een grote kraan om de paal te kunnen plaatsen. Dat kan hier dus echt niet.

De heipalen moeten zover mogelijk uit elkaar geplaatst worden. Zo worden grote aaneengesloten stukken niet door de palen verstoord. Dergelijke stukken van het terrein kunnen dan in de toekomst makkelijker onderzocht worden zonder dat de graafmachine belemmerd wordt door heipalen.

archeologisch onderzoek

Uiteindelijk blijven er altijd plekken over waar echt dieper gegraven moet worden, omdat het gewoon niet anders kan. In het geval van de Koningshof zijn er twee plekken die gesaneerd moeten worden en komen er een paar liftputten die dieper moeten worden. Deze locaties worden vooraf eerst

archeologisch onderzocht. Indien mogelijk worden de resultaten van dat onderzoek teruggebracht of zichtbaar gemaakt. Het gaat echter maar om een paar kleine locaties, waar niet al teveel archeologische sporen verwacht worden.

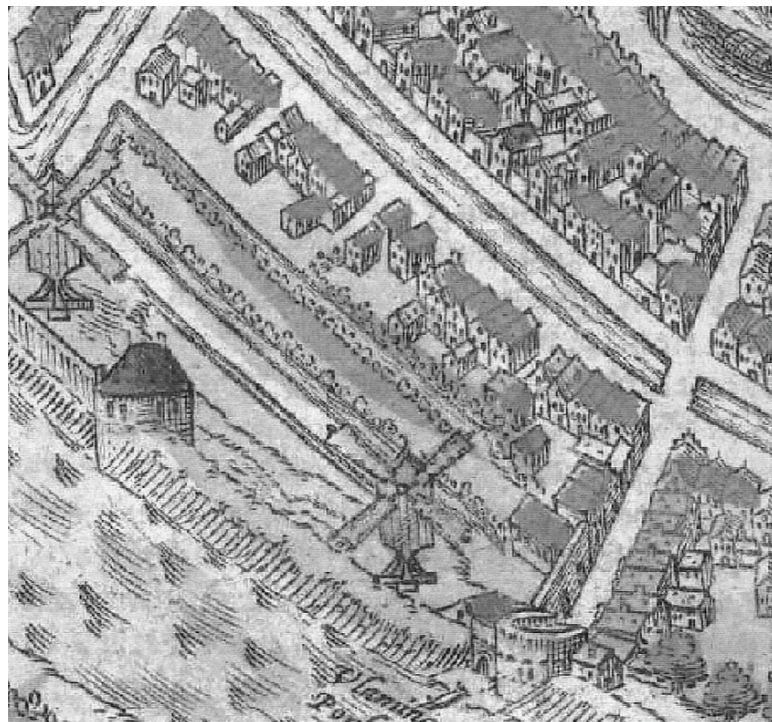
uniek in nederland

Bovenstaande aanpak is uniek in Nederland. Er zijn wel eens onderdelen elders uitgetoet, maar nooit een combinatie van alle maatregelen. Als het hier blijkt te werken en de archeologische resten kunnen inderdaad in de bodem bewaard blijven, dan is het een methode die elders in de Goudse binnenstad, maar ook elders in Nederland gebruikt kan worden. Een belangrijk onderdeel van het project is dan ook een evaluatierapport. Hierin worden alle aspecten, problemen, knelpunten en oplossingen opgenomen, zodat iedereen er gebruik van kan maken en van kan leren.

geschiedenis veilig in de grond

Veel mensen zullen de afgesproken aanpak jammer vinden. De Koningshoflocatie is immers een archeologisch interessant gebied en met de huidige aanpak van het bouwplan komen we niet heel veel nieuws te weten over de geschiedenis van het terrein. Dat klopt. Maar we hebben wel de zekerheid dat het grootste deel van het bodemarchief veilig beschermd blijft. De fysieke versterking van de bodem, dieper dan het archeologisch peil, is beperkt tot nog geen 2,5% van het terrein. Dat betekent dat het grootste deel van het terrein bewaard blijft. De geschiedenis blijft veilig in de

grond zitten en kan dus in de toekomst alsnog worden onderzocht. Tot die tijd levert het echter een belangrijke bijdrage aan de gevoelsmatige waarde van het terrein. Bovendien zijn er in Gouda nog genoeg kansen om archeologisch onderzoek te doen. We hebben goed resultaat waar we ook buiten Gouda mee voor de dag kunnen komen!

Het plangebied in de 16^e eeuw, detail plattegrond Braun en Hoogenberg 1585

romeinse vondsten langs goudarakse dijk

Bij archeologisch onderzoek langs de Goudarakse dijk is eind 2004 een aantal aardewerkscherven uit de Romeinse tijd aangetroffen. In een eerdere nieuwsbrief hebben we hier al melding van gemaakt. Inmiddels is er meer onderzoek naar de vondsten uitgevoerd. We geven graag een update.

elzenhouten paaltjes

De scherven zijn gevonden op ongeveer 1,4 meter beneden het maaiveld in de top van het natuurlijke veenpakket. Hier werden twee liggende fragmenten hout aangetroffen (zie afbeelding) met direct daarnaast een verticaal ingeslagen houten paaltje. Een tweede paaltje was een stukje verderop naast het liggende hout in de grond geslagen. Beide paaltjes zijn van elzenhout. Dit kwam veel voor in het natte gebied rondom Gouda.

de scherven

Tussen de liggende houtfragmenten zijn de scherven gevonden. Het gaat om twee scherven van een fijn baksel en twee van een licht baksel (zie afbeelding). De lichtgekleurde scherven zijn allebei afkomstig uit het Duitse Rijnland. Het roodgekleurde exemplaar mogelijk ook. De zwarte scherf met gedraaide versiering is gedetermineerd als zogenaamde 'Belgische waar', en meer specifiek als Terra Nigra-achtig aardewerk.

Ook in de directe omgeving zijn enkele Romeinse scherven aangetroffen. Hoewel deze scherven zich bevinden tussen vondsten uit de 14e eeuw en dus niet meer op hun oorspronkelijke plek kunnen liggen, zijn ze toch belangrijk. Het zou goed kunnen dat de scherven in de Middeleeuwen tijdens graafwerkzaamheden naar boven zijn gekomen. Mogelijk bevindt zich op die plek, of ergens in de

De proefsleuf waarin de Romeinse scherven zijn gevonden (foto ArcheoMedia BV)

De Romeinse scherven (foto ArcheoMedia BV)

directe omgeving, op een dieper niveau dus nog een Romeinse laag.

c14-datering

Terug naar de houten paaltjes en balkjes die bij het aardewerk zijn aangetroffen. Eén van de houten paaltjes is gedateerd door middel van C14-datering. Dat leverde een datering op van 1930 +/- 20 jaar BP. BP staat voor Before Present. Hiermee wordt 1950 bedoeld, het jaar dat de C14-dateringsmethode uitgevonden is. De datering moet vervolgens nog wel bijgesteld worden, omdat er altijd een bepaalde standaardafwijking in de C14-dateringen zit. Maar uiteindelijk kan het paaltje gedateerd worden rond 200-300 na Christus.

hout uit romeinse tijd

Dat is belangrijk nieuws. Het betekent dat niet alleen de gevonden aardewerkscherven Romeins zijn, ook de houten constructie dateert uit die periode. Er hebben dus echt mensen gewoond en/of gewerkt op die plek in de Romeinse tijd. Op zich is dat ook

niet zo vreemd, aangezien de dijk langs de IJssel ook in de Romeinse tijd al een wat hogere plek in het landschap was. Zeker in dit natte, moerassige gebied was de dijk een goede plek om te gaan wonen. Als er ergens in Gouda Romeinse vondsten te verwachten waren, was het daar wel. Maar tot nu toe was nooit echt aangetoond dat er inderdaad in de Romeinse tijd al activiteiten waren in het gebied.

veilig in de grond

De vondsten bewijzen dat er een Romeinse vindplaats langs de dijk lag. Maar wie zijn er dan geweest? En wat hebben ze gedaan op die plek? Daarover is helaas eigenlijk nog niets bekend. Er is tenslotte maar een heel klein stukje (1 bij 5 meter) echt opgegraven. Om echt meer te weten te komen over de bewoners van de vindplaats is een uitgebreider onderzoek noodzakelijk. Dat zal voorlopig niet gaan gebeuren, maar de vindplaats is niet bedreigd en kan dus veilig in de grond blijven liggen. Mocht er ooit een andere ontwikkeling plaatsvinden in het gebied, die de vindplaats bedreigt, dan zal er zeker een opgraving volgen.

stedenbouwkundige visie voor historische binnenstad gouda

Omstreeks 2000 leefde er een groot maatschappelijk ongenoegen over de aanpak van de ontwikkeling in de binnenstad en de randen daaromheen. De oude instrumenten en zienswijzen voldeden niet meer. Dat ongenoegen werd in het collegeprogramma van 2002/2006 vertaald in de opdracht om een beleidskader met stedenbouwkundige uitgangspunten voor de binnenstad en haar randen op te stellen. Met die stedenbouwkundige visie als basis zou een verantwoorde en samenhangende ontwikkeling van de binnenstad en de omliggende gebieden mogelijk worden.

De stedenbouwkundige visie kreeg drie centrale doelstellingen: het sturen van ruimtelijke ontwikkelingen, het realiseren van de gewenste beeldkwaliteit en het stimuleren van bouwinitiatieven. Het accent moest daarbij liggen op de na te streven ruimtelijke kwaliteit en het verwerven van draagvlak bij de verschillende doelgroepen, waaronder bewoners, architecten en ontwikkelaars. Uiteindelijk is de visie in een drietal onderdelen opgesteld.

deel 1: stedenbouwkundige visie

In 2004 heeft de gemeenteraad van Gouda het eerste deel van de stedenbouwkundige visie voor de binnenstad en haar randen vastgesteld. In deze visie staan vijftien ruimtelijke ambities weergegeven. Op hoofdlijnen kun je deze ambities in drie thema's verdelen:

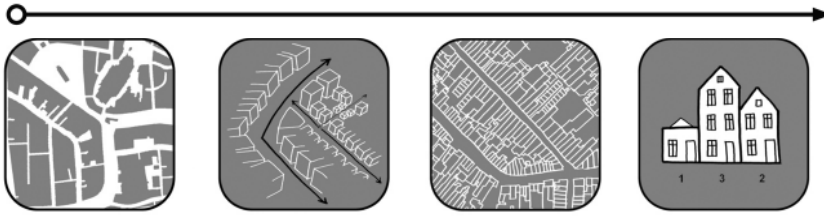
- *Gouda waterstad*
Uit een historische analyse blijkt onder andere dat Gouda is ontstaan door de handel over de waterwegen. Dit is dan ook een basiskwaliteit van Gouda die weer verder verbeterd moet worden. Gedempte grachten kunnen bijvoorbeeld weer opengegraven worden.
- *Gouda historische stad*
Gouda heeft veel te danken aan haar historie. Daarom moet de stad de cultuurhistorische kwaliteiten bij nieuwe bouwinitiatieven respecteren. Bijvoorbeeld door rekening te houden met bouwhoogte en de kavelmaten. De cultuur-

stedenbouwkundige visie voor de binnenstad van Gouda en haar randen

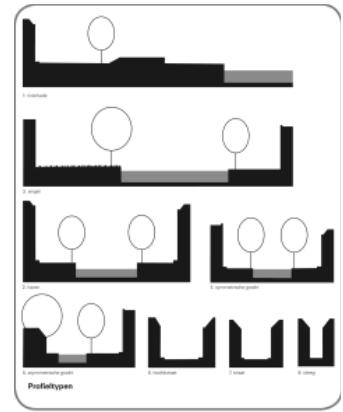
Ruimtelijke ambities

1. Profileren van Gouda in de Deltametropool: niet alleen als 'historische waterstad', maar ook als 'stedelijk knooppunt'.
2. Behoud van de unieke ligging van de binnenstad aan het open landschap van de Krimpenerwaard.
3. De karakteristiek van het rivierenlandschap is bepalend voor de ontwikkelingsrichting van de rivier, met haar zellingen, oevers en dijken.
4. Terugbrengen van de stad naar de rivier: het IJsselfront/Veerstalgebied moet weer een 'venster aan de rivier' worden in plaats van de 'achterdeur van de stad'.
5. Het doorvaarbaar maken van de Goudse binnenstad: 'het water moet weer gaan leven'.
6. Versterken van de identiteit van Gouda als 'waterstad' door het creëren van meer open water: zowel ruimtelijk als functioneel als in de beleving.
7. Versterken van de karakteristiek van de singels: gesloten bebouwing aan de buitenzijde en variatie aan de binnenzijde.
8. Versterken van de eigen identiteit van de schillen rond de binnenstad: zij vormen de overgang van de binnenstad naar de rest van de stad.
9. Versterken van de ruimtelijke en programmatische relaties tussen de schillen en de binnenstad: met name in de entreegebieden en ontwikkelingsgebieden.
10. Bij nieuwe ruimtelijke ingrepen dient zowel stedenbouwkundig als architectonisch de historische kavelmaat gerespecteerd te worden.
11. Nieuwbouwprojecten moeten relaties leggen en zichtbaar maken tussen de individuele kavel, het gebouw en de openbare ruimte.
12. Stimuleren van bouwen naar bouwinzichten van de huidige tijd, met inachtneming van ruimtelijke spelregels die zijn afgeleid uit de historische structuur, maat en schaal.
13. In de binnenstad (binnen de singels) moeten altijd niet-woonfuncties mogelijk zijn op de begane grond en bij voorkeur altijd woonfuncties op de verdiepingen.
14. Meer ruimte bieden voor het cultuurtoeristisch aanbod in de binnenstad.
15. Stimuleren van een hoogwaardig binnenstedelijk (woon)milieu, waarin het autoverkeer wordt teruggedrongen ten gunste van langzaam verkeer en verblijf en (vraagafhankelijk en kleinschalig) openbaar vervoer.

stedenbouwkunde

- A.** Het fijnmazige stratenpatroon met een diversiteit aan ruimte types binnen een continu stelsel (zoals: plein, gracht, straat, steeg en hof).
- B.** De van het patroon van openbare ruimten afgeleide bebouwingswanden variëren in maat en schaal.
- C.** De perceelsgewijze invulling met bebouwing, afgeleid uit de historische kavelmaat.
- D.** De overwegend voorkomenende bouwhoogte van één, twee en drie bouwlagen plus een kapverdieping (de kap kan bestaan uit een halve bouwlaag + kap).

Profieltypen

Voorbeeld van een paar iconen

historische kwaliteit van de binnenstad is een van de dragers van de identiteit en daardoor van de concurrentiepositie van Gouda. Die kwaliteit moet worden aanscherpt.

- *Gouda dynamische stad*
De uitdrukkelijke wens bestaat om van Gouda geen openluchtmuseum te maken. In de binnenstad moet vooral ook eigentijds gebouwd worden.

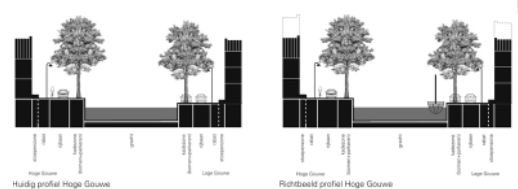
deel 2: beeldkwaliteitplan

Hoe krijg je nu ontwikkelaars en architecten zover dat ze hun unieke mogelijkheden in de Goudse binnenstad met visie benutten? Hiervoor is het beeldkwaliteitplan opgesteld. Het beeldkwaliteitplan bevat twee belangrijke hoofdonderwerpen. Het eerste is de manier waarop kleinere bouwplannen, en dat zijn de meeste bouwplannen binnen de singels, goed kunnen passen in hun historische omgeving. Het tweede gaat over grotere ontwikkellocaties. Aan de hand van iconen en profielen wordt in beeldtaal geschetst waarmee je zoal rekening moet houden bij het oplossen van ruimtelijke problemen in een historische omgeving.

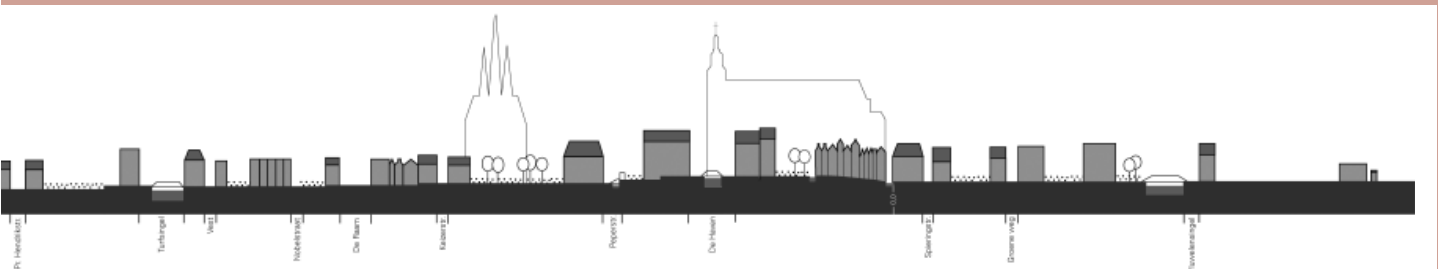
en dan deel 3: ‘de uitdaging van gouda: gouda schatplichtig aan haar historie’

In het derde deel van de visie stonden twee doelen centraal. Enerzijds de Gouwenaar kennis laten maken met de Belvederegedachte en trots laten worden op het cultuurhistorische erfgoed van zijn stad. Anderzijds betreft het het initiëren van nieuwe oplossingsrichtingen voor ruimtelijke vraagstukken met de stedenbouwkundige visie in de hand.

Alle onderdelen van de stedenbouwkundige visie zijn inmiddels afgerond. We hebben in de vinger-oefeningen, casussen in de Week van de binnenstad, kunnen zien dat de stedenbouwkundige visie veel mogelijkheden schept. De visie is zeker geen instrument dat het bouwen en het ontplooiën van nieuwe initiatieven in de binnenstad bemoeilijkt. Integendeel, het werkt versterkend!

Huidige profiel en richting beeld van Hoge Gouwe

Dwarsdoorsnede van de binnenstad

een week in de goudse binnenstad

In november 2005 vond de Week van de binnenstad plaats. In deze Week dachten gemeente, bewoners, architecten en scholieren tijdens drie workshops na over de toekomstige mogelijkheden van drie locaties in de binnenstad: de Raam, het voormalige politiebureau aan de Houtmansgracht en de Veerstal. Door te werken aan deze drie voorbeeldprojecten leerden de betrokkenen wat de stedenbouwkundige visie en het beeldkwaliteitplan inhouden en hoe ze kunnen worden toegepast.

prijsuitreiking

De Week van de binnenstad werd geopend met een prijsuitreiking voor scholieren van basisschool Sint Aloysius. Zij hadden collages gemaakt van hun toekomstideeën voor de betreffende casusgebieden. Uiteindelijk werd een collage over het voormalige politiebureau verkozen tot origineelste inzending.

enquêtes

Niet alleen basisschoolleerlingen hadden een rol gekregen in deze week van de Goudse binnenstad. Ook havo- en vwo-leerlingen van de GSG Leo Vroman deden mee. De leerlingen hebben enquêtes afgenomen bij bewoners over hun beleving van de buurt. En ook deze scholieren bedachten toekomstplannen. Ze presenteerden de plannen vervolgens op de drie workshopavonden. De realiteitszin van deze presentaties maakte een duidelijk verschil met de fantasievolle ideeën van de basisschool. De presentaties van de scholieren werden opgevolgd door presentaties van een drietal ontwerpbureaus. Ook zij hadden, met de stedenbouwkundige visie in de hand, toekomstplannen gemaakt.

de raam

In de discussie, volgend op de presentaties, ging het bij de casus over de Raam voornamelijk over de inrichting van de openbare ruimte. De drie varianten 'stoep' (de Raam met brede stoepen), 'gras' (de Raam met een middenberm van gras) en 'gracht' (de Raam met weer een gracht) waren de basis van de discussie. De bewoners waren unaniem voor de variant 'gracht'!

voormalige politiebureau

Bij het voormalige politiebureau was de voorkeur voor de varianten 'de Broedplaats' (bedrijfsverzamelgebouw) en 'stedelijk woonhof' minder duidelijk. Een hotelidee van de scholieren kreeg ook bijval. Net als een voorstel om in het politiebureau een kunstacademie te vestigen. Dat geeft een nieuwe dynamiek in de stad.

veerstal

Op de laatste avond spraken aanwezigen over de ligging van Gouda aan de Hollandsche IJssel (casus Veerstal). Als het aan de scholieren en bewoners ligt, verdwijnt de asfaltcentrale. Zo wordt de overgang van Gouda naar de Krimpenerwaard weer hersteld. Daarnaast werd er veel gesproken over de ideeën die het ontwerpbureau heeft voorgesteld. Zo bleek meer kadeflengte een populair idee, evenals de vlonders in de IJssel. Voor een transparante spiraalvormige toren met museum als publiekstrekker met uitzicht op de Krimpenerwaard en Gouda voelen bewoners wat minder.

Presentatie van de toekomstplannen

de uitdaging van gouda

Terugkijkend op de week zien we dus een heleboel ideeën over de Goudse binnenstad. Een overzicht hiervan is opgenomen in de publicatie 'De uitdaging van Gouda: Gouda schatplichtig aan haar historie'. De ideeën laten zien dat de stedenbouwkundige visie veel mogelijkheden schept, terwijl rekening wordt gehouden met de vele kwaliteiten van de Goudse binnenstad. De visie kan en moet dus gebruikt gaan worden voor nieuwe bouwplannen en ontwikkelingslocaties in de binnenstad en haar randen. Laten we hopen op mooie kwalitatieve plannen!

wethouder roland van schelven blikt terug

Vanaf april 2002 ben ik als wethouder betrokken geweest bij de monumentenzorg in Gouda. Vanuit ambities is er gewerkt aan verschillende verbeteringen van de Goudse monumentenzorg. Deze nieuwsbrief is de laatste in deze collegeperiode. Een goed moment om terug te blikken.

erfgoed geeft richting

Zonder ambities geen resultaten. In de afgelopen vier jaar is vanuit ambities geïnvesteerd in voorlichting en het vergroten van het draagvlak voor cultuurhistorie. Het resultaat hiervan is dat er nu structureel aandacht is voor cultuurhistorie bij de planvorming van projecten en ontwikkelingen in Gouda. Dat is een goede zaak. Cultuurhistorisch erfgoed wordt zoveel mogelijk integraal behandeld vanuit monumentenzorg, archeologie en landschapsbehoud. Centraal staat: laat cultuurhistorisch erfgoed een bijdrage leveren aan de identiteit en herkenbaarheid van Gouda. Hoe kan erfgoed richting geven aan ruimtelijke plannen? Hoe gaan we om met bescherming van waardevolle objecten? En wat draagt cultuurhistorisch erfgoed bij aan de economie van de stad?

monumentenstad

Gouda is een echte monumentenstad. In de afgelopen jaren zijn bijna 100 nieuwe monumenten aangewezen. De quarantainelijst is verfijnd: de voormalige brandweerkazerne, de Sacramentskerk en woningbouwcomplex St. Jozefbuurt zijn nu als gemeentelijk monumenten beschermd. Spraakmakend is het werk aan de Jeruzalemkapel en de Sacramentskerk. Voor de Jeruzalemkapel werd een grote en ingrijpende restauratie gestart om het unieke pand voor openbare functies geschikt

te maken. Voor de Sacramentskerk moest een geschikte functie gevonden worden. Gelukkig kon deze karakteristieke kerk als zorgcentrum worden behouden en aangewezen als gemeentelijk monument.

goudse historie zichtbaar

In 2004 is de Nota Cultuurhistorie vastgesteld. Deze nota geeft onder meer duidelijkheid over hoe we in Gouda omgaan met de historische binnenstad, monumenten en bodemarchief. Er is een besluit genomen om bouwhistorisch onderzoek bij restauraties te stimuleren. Misschien een klein probleem, maar met grote gevolgen, is de zoektocht naar een oplossing voor de duivenpoep. Een belangrijk stedelijk projectprogramma is Cultureel en Haven Kwartier. In tien jaar tijd werkt Gouda aan het stadscentrum zodat dit aantrekkelijker wordt voor water- en cultuurtoeristen. Een mooi voorbeeld is de historische route langs de Veerstal langs de contouren van de oude stadsmuur en de Rotterdamse Poort die al gereed is.

wensen

Persoonlijk heb ik wel iets met molens en water, dat zit in de genen. Gelukkig deel ik deze liefde voor molens met veel mensen in Gouda. Molens zijn een voortdurend onderwerp van aandacht en actie geweest, zoals de restauratie van de molen op De Punt. Voor de Rode Leeuw en de Mallemolen zijn plannen in voorbereiding. Op het gebied van water is ook veel gebeurd. Bruggen en sluizen zijn gerestaureerd en er is een historische vaarroute met het watergilde gerealiseerd. Mijn betrokkenheid bij deze stad zal mij altijd motiveren om me in te zetten voor de historische rijkdom van Gouda.

korte berichten

De samenstelling van de commissie Cultuurhistorie heeft twee wijzigingen ondergaan. Per 15 september 2005 heeft de heer drs. W. Boerefijn zitting in de commissie genomen. Hij vervangt Jan Wegner, zijn zittingstermijn was verstreken. Wim Boerefijn is kunsthistoricus en werkzaam bij het Monumenten

Advies Bureau (MAP) in Nijmegen. De heer ir. J. Kamphuis is per 1 januari 2006 benoemd als lid van de commissie. Hij volgt Cor Bouwstra op wiens zittingstermijn was verstreken. Jan Kamphuis is als restauratiearchitect/bouwhistoricus werkzaam bij de Rijksgebouwendienst.

colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van de gemeente Gouda. Er kunnen geen rechten aan worden ontleend.

Redactie: Dorothee Posthumus Meyjes. *Teksten:* Maarten Groenendijk, Christian Quik, Sjaak de Keijzer, Dorothee Posthumus Meyjes, Roland van Schelven. *Foto's en afbeeldingen:* ArchoMedia BV, ARC BV, Dolf Broekhuizen, Maarten Groenendijk, OD205. *Lay-out:* afdeling Grafische Vormgeving. *Druk:* Drukkerij Twigt bv, Waddinxveen.

Oplage: 1.000

© gemeente Gouda